

Minister Sprawiedliwości

DL-I.465.1.2024

Warszawa, 25 września 2024 r.

Według rozdzielnika

Szanowni Państwo,

w nawiązaniu do prac nad *projektem ustawy o zmianie ustawy o Służbie Więziennej* (UD111) oraz uwag zgłoszonych przez Niezależny Samorządny Związek Zawodowy Funkcjonariuszy i Pracowników Więziennictwa w piśmie z dnia 21 sierpnia 2024 r. o sygn. L.dz.ZG/180/2024 oraz w piśmie z dnia 29 sierpnia 2024 r. o sygn. L.dz.ZG/186/2024, a także uwag Rady Krajowej Sekcji Służby Więziennej NSZZ „Solidarność” zgłoszonych w piśmie z dnia 9 września 2024 r. o sygn. KS.57.2024.AK uprzejmie informuję, co następuje.

Na wstępie należy podkreślić, że zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1683 i 1860 oraz z 2024 r. poz. 1222) Służba Więzienna jest umundurowaną i uzbrojoną formacją apolityczną podległą Ministrowi Sprawiedliwości, posiadającą własną strukturę organizacyjną - daje to istotną wskazówkę, określającą charakter Służby Więziennej, zakładany przez ustawodawcę. Oblicze formacji podkreśla również art. 26 ust. 1 ww. ustawy stanowiący, że w jednostkach organizacyjnych pełnią służbę funkcjonariusze oraz mogą być zatrudnieni pracownicy. Nie oznacza to naturalnie marginalizacji znaczenia pracowników cywilnych. Zgodnie z ust. 2 powołanego wyżej przepisu Minister Sprawiedliwości, wydając rozporządzenie z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie określenia stanowisk w Służbie Więziennej, na których służbę mogą pełnić wyłącznie funkcjonariusze (Dz. U. z 2020 r. poz. 1946) określił iż pracownicy cywilni nie mogą obejmować jedynie wybranych stanowisk, na których są realizowane zadania z zakresu spraw ochronnych. W połączeniu z wyjątkami przewidzianymi w ustawie, których dotyczy aktualna nowelizacja, oznacza to dostęp pracowników cywilnych do zasadniczo wszystkich stanowisk o charakterze

administracyjnym, także tych funkcjonujących w działach ochrony. Stanowiska te mogą być obsadzone przez pracowników cywilnych, w szczególności na zasadach określonych w rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 22 lipca 2010 r. w sprawie rodzajów i wykazu stanowisk, na których pracownicy jednostek organizacyjnych Służby Więziennej są zatrudniani na zasadach określonych w przepisach o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1459). Mając to na uwadze, należy stwierdzić, że trzon Służby Więziennej stanowią funkcjonariusze i to właśnie członkowie korpusu oficerów z racji odebrania dedykowanych form kształcenia, posiadanego doświadczenia i najlepszego ogólnego rozeznania dotyczącego całego przekroju funkcjonowania formacji, stanowią naturalne zaplecze kadrowe do obsady kluczowych stanowisk kierowniczych w Służbie Więziennej. Z podobnego założenia wychodził ustawodawca uchwalając w roku 2010 ustawę o Służbie Więziennej.

Projektowana nowelizacja zakładając zmianę brzmienia art. 64-67 ustawy likwiduje regułę dotyczącą obsady wyższych stanowisk kierowniczych wyłącznie przez funkcjonariuszy. Należy podzielić zasadniczą tezę, która znalazła się w uzasadnieniu projektu. Dzisiejsza praktyka funkcjonowania podstawowych jednostek penitencjarnych, jak i w jeszcze większym stopniu organów nadrzędnych, wiąże się coraz częściej z realizacją zadań wychodzących poza tradycyjnie rozumiane zadania penitencjarne i ochronne. Tym samym wymaga się niejednokrotnie od funkcjonariuszy i pracowników, na każdym szczeblu decyzyjnym, legitymowania się posiadaniem ściśle specjalistycznej wiedzy, praktyki oraz umiejętności. I tak w uzasadnieniu projektu wskazano w szczególności, że w dobie realizacji przez Służbę Więzienną programów inwestycyjnych o wartości liczonej w setkach milionów złotych (np. budowa nowych jednostek penitencjarnych i pawilonów mieszkalnych), wdrażania technologii informatycznych (np. Centralna Baza Danych Osób Pozbawionych Wolności albo System Dozoru Elektronicznego), realizowania skomplikowanych i charakteryzujących się olbrzymią wartością procedur zamówieniowych (np. przetargi na dostawę energii elektrycznej i innych paliw do wszystkich zakładów karnych i aresztów śledczych w kraju), koniecznym wręcz jest stworzenie

możliwości zatrudnienia na stanowiskach kierowniczych w Służbie Więziennej również pracowników cywilnych – specjalistów z poszczególnych dziedzin strategicznie ważnych dla funkcjonowania jednostek organizacyjnych więziennictwa – jest to istotny argument. W kontekście proponowanych zmian wydaje się jednak, że pomija on okoliczności związane ze szczególną specyfiką związaną z zarządzaniem jednostkami organizacyjnymi Służby Więziennej oraz postacią i charakterem podstawowych zadań nałożonych na kierowników tych jednostek. Na przykładzie stanowiska dyrektora okręgowego należy tu przytoczyć przepis art. 12 ustawy o Służbie Więziennej, stanowiący m.in, że:

- „1. Okręgowym inspektoratem Służby Więziennej kieruje dyrektor okręgowy.
2. Do zakresu działania dyrektora okręgowego należy w szczególności:
 - 1) koordynacja oddziaływań penitencjarnych prowadzonych w podległych jednostkach organizacyjnych i nadzór nad nimi;
 - 2) koordynacja sposobu i nadzór nad warunkami prawidłowego i praworządnego wykonywania kar pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania w podległych jednostkach organizacyjnych oraz kontrola przestrzegania w nich praw osób pozbawionych wolności;
 - 3) organizowanie systemu współdziałania podległych jednostek organizacyjnych w zakresie utrzymania w nich bezpieczeństwa i porządku oraz współpraca w tym zakresie z Policją i innymi służbami oraz instytucjami i organami ochrony państwa;
 - 4) sprawowanie nadzoru i koordynowanie działalności w zakresie ochrony i przygotowań obronnych w podległych jednostkach organizacyjnych;
 - 4a) organizacja podległej GISW i nadzór nad jej funkcjonowaniem;
 - 5) ustalanie rejonizacji osadzania tymczasowo aresztowanych w aresztach śledczych, sprawowanie nadzoru nad przestrzeganiem ustalonego przeznaczenia aresztów śledczych i zakładów karnych oraz organizowanie i koordynowanie transportu osób pozbawionych wolności;
 - 6) tworzenie poza obrębem podległych zakładów karnych i aresztów śledczych podporządkowanych im oddziałów tymczasowego zakwaterowania skazanych;

- 7) opracowywanie planu finansowego dochodów i wydatków budżetowych dla okręgowego inspektoratu Służby Więziennej i podległych jednostek organizacyjnych;
- 8) nadzorowanie działalności podległych zakładów karnych i aresztów śledczych, ośrodków doskonalenia kadr Służby Więziennej oraz przywieziennych zakładów pracy funkcjonujących przy podległych jednostkach organizacyjnych;
- 9) ustalanie liczby stanowisk w okręgowym inspektoracie Służby Więziennej oraz liczby etatów w podległych jednostkach organizacyjnych;
- 10) realizacja zadań wynikających z innych ustaw.”.

Dyrektor okręgowy jest ponadto przełożonym funkcjonariuszy pełniących służbę w podległych jednostkach organizacyjnych z czym wiąże się m.in. egzekwowanie dyscypliny wynikającej z przepisów pragmatyki służbowej.

Dodatkowy zakres działania dyrektorów okręgowych sformalizowany został w zarządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 grudnia 2021 r. w sprawie siedzib, terytorialnego zasięgu i szczegółowego zakresu działania dyrektorów okręgowych Służby Więziennej oraz struktury organizacyjnej okręgowych inspektoratów Służby Więziennej (Dz. Urz. Min. Sprawiedl. poz. 320). Do zakresu działania dyrektora okręgowego Służby Więziennej, oprócz zadań określonych w art. 12 ust. 2 ustawy o Służbie Więziennej, należy w szczególności:

- 1) analizowanie celowości, zasadności i skuteczności stosowanych metod i środków oddziaływania penitencjarnego w podległych jednostkach organizacyjnych;
- 2) kontrola przestrzegania w podległych jednostkach organizacyjnych praw osób pozbawionych wolności;
- 3) koordynowanie zaopatrzenia materiałowego oraz zakupów inwestycyjnych, w tym dostaw sprzętu i materiałów uzbrojenia dla podległych jednostek organizacyjnych;
- 4) prowadzenie spraw osobowych, szkoleniowych, socjalnych i dokumentacji kadrowej w okręgowym inspektoracie Służby Więziennej oraz sprawowanie nadzoru w tych sprawach w podległych jednostkach organizacyjnych;

- 5) wykonywanie zadań dysponenta środków budżetowych III stopnia, a w stosunku do podległych jednostek organizacyjnych dysponenta środków budżetowych II stopnia oraz prowadzenie rachunkowości;
- 6) sprawowanie nadzoru i koordynowanie działalności podległych jednostek organizacyjnych w zakresie: opieki zdrowotnej nad osobami pozbawionymi wolności, orzecznictwa lekarskiego, współdziałania z pozawięziennymi podmiotami leczniczymi, zakupów produktów leczniczych, materiałów medycznych, sprzętu i aparatury medycznej;
- 7) sprawowanie nadzoru nad zagadnieniami związanymi z ochroną przeciwpożarową w podległych jednostkach organizacyjnych;
- 8) planowanie i koordynowanie działalności inwestycyjnej na podległym obszarze działania;
- 9) koordynowanie przedsięwzięć w zakresie wprowadzania i eksploatacji w podległych jednostkach organizacyjnych systemów informatycznych, łączności i zabezpieczeń elektronicznych oraz zadań w zakresie integracji tych systemów, określonych przez Dyrektora Generalnego Służby Więziennej;
- 10) załatwianie próśb, skarg i wniosków składanych przez funkcjonariuszy Służby Więziennej, osoby pozbawione wolności oraz inne osoby;
- 11) utrzymywanie kontaktów ze środkami masowego przekazu oraz nadzorowanie pracy rzeczników prasowych podległych jednostek organizacyjnych;
- 12) realizowanie zadań w zakresie ochrony informacji niejawnych oraz koordynowanie i nadzorowanie tych spraw w podległych jednostkach organizacyjnych;
- 13) kontrola właściwego prowadzenia przez podległe jednostki organizacyjne wymaganej dokumentacji i sprawozdawczości;
- 14) wykonywanie zadań organu wyższego stopnia w stosunku do podległych jednostek organizacyjnych w przypadkach określonych odrębnymi przepisami;
- 15) współpraca z przywięziennymi zakładami pracy funkcjonującymi przy podległych jednostkach organizacyjnych;
- 16) wykonywanie poleceń Dyrektora Generalnego Służby Więziennej oraz zapewnienie jedności kierowania służbą na podległym obszarze działania.

Drugi z powołanych aktów akcentuje wprawdzie w większym stopniu funkcje administracyjne i menadżerskie dyrektorów, niemniej i tak stwierdzić trzeba, że przykłady, o które oparto uzasadnienie projektu dotyczą obszarów nie znajdujących się w centrum sfery związanej z realizacją podstawowych ustawowych zadań określonych dla Służby Więziennej. Nie jest bowiem tak, że zasadniczym ustrojowym zadaniem kierownika zakładu karnego i aresztu śledczego oraz dyrektora okręgowego jest przykładowo organizowanie zamówień publicznych, lub prowadzenie wielkoskalowych działań inwestycyjnych, Zawsze natomiast dyrektorzy jednostek penitencjarnych powinni posiadać przygotowanie w zakresie problematyki związanej z prowadzeniem oddziaływań penitencjarnych, zagadnień ochronnych, czy praktycznym funkcjonowaniem prawa karnego wykonawczego. Doświadczenie takie przychodzi wraz z długoletnią praktyką w jednostkach penitencjarnych.

Kolejną kwestią wymagającą tu podniesienia jest fakt, iż projektodawca wspomina, iż szczegółowe wymogi, które spełniać będą musieli kandydaci (dla oficerów – stopień Służby Więziennej, lata służby, wykształcenie, w tym kursy specjalistyczne; dla pracowników cywilnych – lata pracy zawodowej na określonych stanowiskach, posiadane wykształcenie i kwalifikacje zawodowe) określać będą – tak jak dotychczas – właściwe rozporządzenia wydane na podstawie ustawy o Służbie Więziennej. Należy zaznaczyć, że warunki te w odniesieniu do funkcjonariuszy określone zostały w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 stycznia 2023 r. w sprawie stanowisk służbowych oraz stopni funkcjonariuszy Służby Więziennej (Dz. U. z 2023 r. poz. 138) w sposób szczególnie rygorystyczny.

Podsumowując, mimo iż jak wskazano wcześniej, praktycznie wszystkie stanowiska (z wyjątkiem ochronnych) mogą być już teraz obsadzone przez pracowników cywilnych – to najważniejsze stanowiska kierownicze (stanowiska dyrektorów jednostek organizacyjnych), stanowiąc spoiwo skupiające w sobie podstawowe spektrum zadań Służby Więziennej, pozostają zarezerwowane dla funkcjonariuszy. Jednocześnie gwarantuje to właściwy nadzór nad służbą funkcjonariuszy i pracą pracowników cywilnych, jak również nad organizacją życia

osób pozbawionych wolności, przebywających w jednostkach penitencjarnych. Rozwiązanie to ułatwia także współpracę z innymi formacjami i zabezpiecza zachowanie zmilitaryzowanego charakteru formacji, określonego w ustawie.

W związku z powyższym zdaniem Ministerstwa Sprawiedliwości uzasadnionym jest stanowisko, że *ratio legis* projektowanego przepisu zostanie zachowane także wówczas, gdy nowelizacja zostanie ograniczona do stworzenia możliwości obsadzania przez pracowników cywilnych stanowisk: zastępcy Dyrektora Generalnego Służby Więziennej, zastępcy dyrektora okręgowego, zastępcy dyrektora zakładu karnego i aresztu śledczego i zastępców Komendanta Centralnego Ośrodka Szkolenia Służby Więziennej, zastępców komendanta ośrodka szkolenia Służby Więziennej i zastępców komendanta ośrodka doskonalenia kadr Służby Więziennej. Formuła ta zapewni, by dyrektorzy jednostek organizacyjnych, w razie istnienia takiej potrzeby, posiadali wsparcie w osobach swoich zastępców, na których będzie można delegować zadania wymagające posiadania specjalistycznej wiedzy i kwalifikacji, wychodzących poza zakres sprofilowanego szkolenia prowadzonego w Służbie Więziennej - mając to na względzie wykreślono z projektu zmiany dotyczące brzmienia art. 65 ust. 1 i art. 66 ust. 1 ustawy o Służbie Więziennej.

Odnosząc się z kolei do przedstawionej propozycji NSZZ FiPW dotyczącej zmian w obowiązujących teraz - art. 64 ust. 1 oraz art. 67 ust. 1 ustawy, uprzejmie informuję, że nie może zostać uwzględniona. Należy zauważyć, że wcześniej podnoszone argumenty odnoszące się do stanowisk dyrektorów okręgowych, czy dyrektorów aresztów śledczych i zakładów karnych, w przypadku jednostek organizacyjnych Służby Więziennej o profilu dydaktyczno-szkoleniowym, w dużym stopniu tracą na istotności. Wynika to głównie z charakteru zadań realizowanych przez ośrodki szkolenia i ośrodki doskonalenia kadr, gdzie główny nacisk kładzie się na kwestie organizacyjne i zapewnienie właściwych warunków szkolenia oraz doskonalenia zawodowego. W odróżnieniu od jednostek liniowych realizujących m.in. zadania ściśle penitencjarne i ochronne, odmienna jest też postać i skala potencjalnego ryzyka związanego z funkcjonowaniem tych podmiotów.

Nie znajduje także konkretnego uzasadnienia propozycja zmiany pierwotnego brzmienia i założeń ustawy, przewidujących możliwość obsady stanowiska Dyrektora Generalnego Służby Więziennej przez osobę nie będącą funkcjonariuszem. Podkreślić przy tym należy, iż jak wskazuje analiza ustaw pragmatycznych Policji i Straży Granicznej, w obu tych formacjach stanowiska szefów służby nie są zarezerwowane wyłącznie dla funkcjonariuszy.

Z wyrazami szacunku

z upoważnienia Ministra Sprawiedliwości

Arkadiusz Myrcha

Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie/

Otrzymują:

- 1) Pan Czesław Tuła, Przewodniczący Zarządu Głównego Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego Funkcjonariuszy i Pracowników Więziennictwa, ul. Wiśniowa 50, 02-520 Warszawa;
- 2) Pan Andrzej Kołodziejski, Przewodniczący Rady Krajowej Sekcji Służby Więziennej Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”, ul. Adama Asnyka 19, 43-300 Bielsko-Biała.

Do wiadomości:

- 1) Biuro Prezesa Rady Ministrów Kancelaria Prezesa Rady Ministrów.

Potwierdzam zgodność wydruku z dokumentem wydanym w postaci elektronicznej:

Identyfikator dokumentu	4903230.13285894.9771403
Nazwa dokumentu	Odpowiedź do związków.pdf
Tytuł dokumentu	Odpowiedź do związków
Sygnatura dokumentu	DL-I.465.1.2024
Data dokumentu	2024-09-25 17:01:07
Skrót dokumentu	E1CE1184EAD70EDE20DC5713E532D3CDC4E3B D6F
Wersja dokumentu	1.7
Data podpisu	2024-09-25
Sygnatariusz	Arkadiusz Myrcha
Stanowisko	Sekretarz Stanu
Rodzaj certyfikatu	Certyfikat kwalifikowany podpisu elektronicznego
	EZD 3.124.8.8.
Data wydruku:	2024-09-26 09:55:50
Autor wydruku:	Bielecka Beata w zastępstwie za . Sekretariat DL-I